

Redovisning av projektet Stor Nila och Lill Docka diarienummer: K2012-1090

Genom att följa planeringsschema kan man se hur arbetet med projektet fortskred under perioden 2012-14.

De skolorna som valde att delta i projektet var Sävar skola, Finnbacksskolan i Lycksele, Röbroskolan i Storuman och Skytteanska skolan i Tärnaby. Centralskolan och Luspengymnasiet i Storuman bidrog med musiker och arbete med grafik, affischer och program.

Totalt engagerades över 160 elever (ålder mellan 13-18) som lade ned över 12 000 timmar i arbete. Sedan tillkommer alla elever i ämnet svenska/SO som har jobbat med manusövningar med Mikael Niemi och fördjupningsarbete med Birger Ekerlid.

Förarbetet

2012

Förankringsarbete pågick under en lång tid då många möten med potentiella partners, medfinansiärer, skolchefer m.m. ägde rum. Projektet fick en struktur och en budget vilket bidrog till att ett flertal medfinansiärer beslöt att medverka i projektet, ex. Norrlandsoperan och Umeå2014, Kulturrådet och Sametinget.

Grundmanus levererades av Mikael Niemi och Per Egländ började skriva musiken. Under hösten 2012 hade man tillräckligt med färdigt material för kunna engagera ungdomar och ett flertal workshop anordnades med Birger Ekerlid, Mikael Niemi och Per Egländ. Tillsammans med Birger fick ungdomar i Tärnaby och Storuman fördjupa sig i berättelsen om Stor Nila och Samerna under 1800 talet. Med Mikael jobbade ungdomarna med repliker utifrån manuset och med Per fick ungdomar en introduktion om hur musiken är uppbyggd på ljud. Flera av ungdomarnas idéer lades sedan in i musiken.

Mikael lät medialinjen på Luspengymnasiet och filmaren Oskar Östergren spela in en film med honom om musikalen. Delar av filmen spelades upp på Svts Kulturnyheter i samband med ett intervju med Per Egländ.

Vi tog även kontakt med konstnären Tomas Colbengtson för att skapa en lämplig visuell gestaltning av projektet. Medialinjen utvecklade en ursprungsidé från Tomas för att sedan skapa affischen samt grafiken till allt material.

Kontakt med flera skolor pågick under hösten 2012 och det blev klart under våren 2013 att Tärnaby, Storuman, Lycksele och Sävar skulle medverka och att de skulle söka pengar för egna utgifter från lokalt håll eller från Skapande skola. KulturAkademin sökte pengar från Samisk förvaltningsområde för Lyckseles del.

2013

Grafikarbetet med Tomas fortsatte under början på terminen och både Mikael och Per kom på återbesök för att lyssna på vad ungdomarna hade skapat under terminen. De hade kontakt med lärarna som kom med åsikter om manuset och formen för musikalen tog form. Varje skola fick ändra manuset en viss del vilket innebär att både musik och manus varierar från skola till skola.

Under våren togs fram även studiematerialet som ska sprida de teman som finns i musikalen till andra skolämnen - på så viss sprids berättelsen om Stor Nila och samernas situation till andra elever än de som medverkade i musikalen. Ett stort antal repliker valdes ut från manuset och översattes till fyra samiska språk - de som talas här i Västerbotten (i Inlandet i synnerhet). Skolorna fick välja vilket språk de ville använda och replikerna blev en del av manuset på ett naturligt sätt ex. Burest áhkká, Nåjddie. De som hade arbetat med översättningarna spelade in sedan replikerna så att ungdomar kunde lära sig att uttala replikerna.

Eftersom tre skolor valde sydsamiska skrev Annika Lindström ihop en kurs i sydsamiska för nybörjare samt information om tvångsförflyttningen och samernas religion.

Skolorna samlade in namn på de som valde att medverka i musikalen.

Under hösten samlades alla de medverkande i Storuman för att träffa teaterpedagoger från Västerbottensteater, ljud och ljus tekniker från Norrlandsopera, filmproducent från Film i Västerbotten samt slöjdekonsulenter. Över 140 ungdomar från hela länet deltog.

Föreställningsdatum fastställdes, Storuman hade premiär i februari, sedan kom Lycksele, Sävars ägde rum på slutet av april och till slut genomfördes musikalen i Tärnaby 8-10 maj.

Mikael Niemi och Per Egland genomförde workshops i både Lycksele och Sävar under hösten och våren.

2014

Det börjar närmar sig på allvar! Skolorna jobbar febrilt för att hinna med sina egna produktioner. De lägger upp sitt arbete på hemsidan [www.http://kulturakademin.se/stornila](http://kulturakademin.se/stornila). Musiken revideras, arrangeras på nytt och flyttas om - alla skolor tolkar musiken på sitt vis och alla lägger till egen musik under föreställningen. Rekvisita målas och byggas och arbetet kring dokumentation, fika, lokal, annonsering ökar. Inbjudningar och press release artiklar skickades ut. Varje skola hade en egen "avdelning" där ungdomarna jobba med vissa uppgifter typ slöjdgruppen, dokumentation, ljus osv.

Föreställningarna

Storuman hade premiär och genomförde 4 x föreställningar. Alla föreställningarna var fullsatta och ortens samtliga skolungdomar och elever på Folkhögskolan såg musikalen. Totalt kom drygt 730 personer (orten har 3000 invånare). Politiker, barn, föräldrar - alla grupper representerades i publiken. Gäster från Stockholm och Norge tog sig hit enkom för att se föreställningen. En busslast med ungdomar kom från Tärnaby för att se föreställningen. Manuset ändrades bara lite och musiken förstärktes av både rockensemble och blåsorkester. Det anordnades en stor utställning på ungdomarnas arbete med musikalen och studiematerialet kring projektet.

Lycksele genomförde 4 föreställningar och nådde nästan 800 i publik, hit kom de medverkande både från Storuman och från Sävar. Många av ortens skolungdomar fick möjlighet att se föreställningen liksom Mikael Niemi som reste från Pajala och Per Eglund som åkte från Stockholm. Produktionen hade ett modifierat slut och mer rekvisita jämfört med Storuman. Musikuppsättningen var också annorlunda. Det anordnades en utställning på ungdomarnas arbete med musikalen.

Sävars föreställning genomfördes 4 x gånger i sporthallen inför totalt 350 personer. De arbetade ännu mer med ljus för att skildra karaktärerna och de hade än mycket mer rockig version. Per Eglund reste även hit.

I Tärnaby var föreställningarna mycket laddade, vilket var förväntat. Manuset hade ändrats en hel del och eleverna hade tidigare jobbat med drama vilket ledde till välspelade och intensiva scener. Samtliga artister och författare kom till den första föreställningen för allmänheten. Drygt 600 personer såg föreställningarna (plus 45 som var inblandade) och därmed tog mer än 50% av den lokala befolkningen del av musikalen och projektet. Det anordnades en stor utställning på ungdomarnas arbete med musikalen och studiematerialet kring projektet.

Media

Mediaintresset har varit relativt stort för ett kulturprojekt från Inlandet. Det har förekommit en del artiklar om projektet i Västerbottens Kuriren och Folkbladet, mest när Mikael Niemi har varit involverad. Radioinslag har sänds vid flera tillfällen och TV- nyheter har visat korta intervjuer.

ex. <http://www.svtplay.se/klipp/2034085/vuosttas-cajalmas-beakkan-stor-nila-birr>

Spridning

Hemsidan har använts flitigt för att visa upp vad ungdomar arbetar med.

www.kulturakademin.se/stornila. Här finns intervjuer, bilder, filmer och annan information. Det finns en sida där mer information kan läggas ut för allmänt intresse. Denna sida kan utvecklas vidare, ex. det finns mer material från Bo Lundmark som ska scannas in och läggas ut där.

Det går att se Lyckseles föreställning på hemsidan.

På Umeå2014s hemsida presenterades projektet med länk till vår hemsidan.

En annan typ av spridning är Sameskolans medverkan. De uppmuntrades designa sin egen Umeå2014 logo. Deras alster visades upp för allmänheten och den vinnande logon finns med på alla affischer.

Utvärdering

Alla skolor gjorde en utvärdering med sina elever direkt efter sina föreställningar. Med tanke på insatserna de gjorde är det inte så konstigt att svaren är enbart positiva. Nog finns det klagomål över övningsmöjligheter och frustration över medias bristande intresse men överlag verkar alla glada eller mycket glada över projektet. Det har förekommit kritik kring kommunikation mellan Norrlandsoperan och någon skola men detta känns mer som ett problem mellan dessa två parter och inte generellt för projektet som ändå spred sig över 400 km - från Tärnaby till Sävar.

Grundtanke

Från början ville göra en musikal som är flexibel och det har vi gjort. Sävar engagerade enbart 20 personer inkl musiker, tekniker och skådespelare. Musiken finns i "piano och sång format" liksom för rockband eller för band + blåsorkester. En klass eller en hel skola kan sätta upp musikalen.

Även om det är möjligt för skolor att sätta upp musikalen - varför vill de det? Jo för att musik är på en hög nivå och man har svårt att hitta en bättre författare än Mikael Niemi som har verkligen tolkat den ursprungsberättelsen på ett sådant sätt som intresserar ungdomar. Vi har satsat på kvalitet - inte minst med Tomas Colbengtsson medverkan.

Berättelsen är lokal - för oss den handlade om en lokal figur, en sann berättelse som berör. För vi som bor här idag är den vår berättelse och en del av vårt kulturella arv.

Men eftersom musikal håller hög nivå, kan det vara intressant för andra skolor och andra områden - därför är den flexibel, med ett gediget studiematerial och repliker på umesamiska, sydsamiska, nordsamiska och lulesamiska.

Mervärde

Resan som varje individ har gjort inom projektet är enorm. Ungdomarna var lika engagerade i alla skolor. I Storuman blev det inte de "duktiga" eleverna som ställde upp, utan de som man minst trodde skulle våga stå på scen. Skygga elever, elever med rörelsehinder och nyanlända svenska.

Ansvar för digitala och dyr ljusutrustning lämnades över till några ungdomar i åk 7 eller bråkiga elever i åk9. Inga problem. Snabbare än någon vuxen kastade de sig in i padens mixerprogram och hela musikalen fick ett ny liv. Det sköttes exemplariskt.

Berättelsen lever vidare, speciellt i Storumans kommun där släkten till både Stor Nila och till Sven Sjulsson (den som blev dödad) bor än i dag. Projektet rörde om - det kom åsikter om berättelsen, om Stor Nila, om Sjulsson, om förhållanden mellan nord och sydsamer, om vem få agera på scen m.m. För vissa ungdomarna blev uppståndelsen kring en person som levde för 150 år en ny erfarenhet.

Två exempel på hur nutid och dåtid möts.

En av killarna (från Sthlm) som går på Folkhögskolan och som hjälpte till med ljudet i Storuman fick höra inspelningen på jojken. Det var hans farfars far som hade spelat in den 1913 i Tärnaby

Tjejen som spelade farmor i Tärnaby är släkt med Stor Nila. I stället för att spela upp jojkinspelning (en vretjojk som det sägs Stor Nilas mor sjöng för honom) valde hon att sjunga samma jojk själv. Nu kan hon föra den vidare.

Projektet har redan lett till ytterligare idéer som utvecklas vidare. Några ungdomar i Tärnaby har börjat sjunga mer på samiska inom musikskolan och planeras flera aktiviteter där musiken förstärker den samiska kulturen.

Vad händer nu?

Hemsidan lever vidare och det är tänkt att de som är intresserade kan hitta länkar till nya informationskällor. Även skolornas projekt har dokumenterats och lagts ut där.

Det kommer att finnas avtal som reglerar hur musikalen ska användas av andra. Dessa är ej färdiga men det är meningen att så länge skolor eller andra föreningar vill sätta upp musikalen (utan några kommersiella intressen) kommer inte copywrite att vara något hinder. Copywriten ägs av tre personer, manus - Mikael Niemi, musik - Per Eglund och det grafiska - Tomas Colbengtsson

Det är vår förhoppning att musikalen ska sättas upp av flera skolor runt om i landet, men speciellt i Sàpmi och att ungdomarna ska göra musikalen till SIN berättelse av Stor Nila.

De som har samarbetat i Projektet Stor Nila

Norrlandsopera		225 000
Norrlandsopera		55 000 eget arbete plus utrustning
Storumans kommun	ca	120 000 Skapande skola
Storumans kommun		50 000 Samisk förvaltningsområde
Storumans kommun		20 000 NICE projekt
Sametinget		50 000
RUM		30 000
Lycksele kommun		34 000 Skapande skola
Sävar kommun		15 000 Skapande skola / diverse medel
Västerbottens museum		koltorna
KulturAkademin		60 000 eget arbete utöver det som lagts ned.

Bilagor

Ekonomisk redovisning - ej klar 31/10

Planeringsschema

Manus av Mikael Niemi

Partitur av Per Eglund

Ljudspår - musiken, vretjojken 1913, repliker på de olika samiska språken

Studiematerial

Kurs i sydsamiska

Repliker på de olika samiska språken

Affisch

Roll-up

Program

Bilder och filminspelningar

DVD - föreställningen inspelad av en förälder i Tärnaby (hon gjorde ett eget fördrag) (skickas med post)

Denna redovisning inkluderar två filmer - de övriga filminspelningarna finns hos respektive skola -

Annat material finns på hemsidan www.kulturakademin.se/stornila